

Yazışma Adresi
Correspondence Address

Nurdan GÜRKAN
İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa,
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
İç Hastalıkları Hemşireliği AD.
İstanbul, Türkiye
nurdan_gurkan@hotmail.com

Bu makalede yapılacak atf
Cite this article as

Gürkan N, Enç N, Türen S.
Elektronik Kayıt Sistemlerinin
Hemşirelik Uygulamalarında
Kullanımı ve Önemi
Akd Hemşirelik D 2023; 2(1):25-31

Nurdan GÜRKAN
İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa,
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
İç Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı
İstanbul, Türkiye

Nuray ENÇ
İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa,
Florence Nightingale
Hemşirelik Fakültesi,
İç Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı
İstanbul, Türkiye

Sevda TÜREN
İstanbul Kültür Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
İstanbul, Türkiye

Geliş tarihi / Received : Şubat 17, 2023
Kabul tarihi / Accepted : Mart 28, 2023

Elektronik Kayıt Sistemlerinin Hemşirelik Uygulamalarında Kullanımı ve Önemi

The Use and Importance of Electronic Registration Systems in Nursing Applications

ÖZET

Modern sağlık sistemleri, sağlık hizmeti sağlayıcılarının nitelik ve niceliğini artırmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinin birçok avantajından yararlanır. Teknoloji ile birlikte gelişen ve değişen sağlık sistemlerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı hızla artmaktadır. Sağlık bilişimi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağlık hizmeti sunucularına kaliteli bakım sağlamak, iş yüklerini azaltmak, güvenli kayıt tutmayı sağlamak, kişisel ve mesleki gelişimlerini kolaylaştırmak için kullanılması nedeniyle önemlidir. Sağlık bakımı ortamlarında klinik bilgiyi kullanan en büyük grubu hemşireler oluşturmaktadır. Hemşirelik uygulamalarında bilgi geliştirmek ve bakım standartlarını artırmak için yeni teknolojilerin ve elektronik kayıtların kullanılması önemlidir. Bu derlemede hemşirelik bilişiminin ve elektronik kayıt sistemlerinin klinik ortam içinde hemşirelik uygulamalarında kullanımının önemi açıklanmıştır. İncelenen çalışmalar kapsamında hemşirelerin, hemşirelik uygulamalarında teknoloji kullanımına adapte olduğunu ancak elektronik sağlık kayıtlarının kendi alanlarındaki uzman kişiler tarafından geliştirildiğinde çok daha etkili ve verimli olacağını, dolayısıyla Bilişim Hemşirelerine çok daha fazla ihtiyaç olduğu ve bu sayede verilen sağlık hizmetinin kalitesinin daha da artacağını öngörmekteyiz.

Anahtar Kelimeler

Hemşirelik, hemşirelikte bilişim, hemşirelikte elektronik kayıt sistemleri

ABSTRACT

Modern healthcare systems take advantage of the many advantages of information and communication technologies to increase the quality and quantity of healthcare providers. The use of information and communication technologies is rapidly increasing in health systems that develop and change with technology. Health informatics is important as information and communication technologies are used to provide quality care to health care providers, reduce their workload, ensure safe record keeping, and facilitate their personal and professional development. Nurses constitute the largest group that uses clinical knowledge in healthcare settings. It is important to use new technologies and electronic records to improve knowledge and increase standards of care in nursing practice. In this review, the importance of the use of nursing informatics and electronic recording systems in nursing practices in the clinical setting is explained. Within the scope of the studies examined, we predict that nurses are adapting to the use of technology in nursing practices, but electronic health records will be much more effective and efficient when they are developed by experts in their fields, so there is a greater need for Informatics Nurses and thus the quality of the health service will increase.

Keywords

Electronic record systems in nursing, nursing, nursing informatics

Alanla ilgili bilinenler

- Hemşireler, bakım uygulamaları ile tedaviyi kaydetmek ve sonuçlarını izlemek, klinik yolları veya diğer yöntemleri kullanarak hastanın durumundaki gelişmeleri ve değişiklikleri kaydetmek, bölümler ve vardiyalar arasındaki iletişim gibi durumları istatistiksel olarak değerlendirmek gibi birçok farklı amaç için bilgisayar kullanır.

Makalenin alana katkısı

- Bu derleme sonucunda hemşirelik uygulamaları ile ilgili yazılım programlarının geliştirilmesi ve bu yazılımları geliştirirken hemşirelerden oluşan bir grubun da uygulamaya dahil olduğu çalışmalara gereksinim olduğu görülmüştür.

GİRİŞ

Son yıllarda teknoloji, özellikle bilgisayar ve hemen hemen her alanda dijitalleşme süreci hayatımızda oldukça önemli bir yere sahiptir. Bilgisayar kullanımı ve dijitalleşmenin entegre edildiği alanlardan biri de sağlığa uygulanmasıdır. Sağlık alanında kâğıt tabanlı kayıt yöntemlerinden elektronik formlara geçişi açıklamak için yıllar boyunca bir dizi terim kullanılmıştır. Bu terimlerden en sık kullanılanları "bilgisayarlı tıbbi kayıt", "elektronik tıbbi kayıt", "hastane bilgi sistemi" ve "elektronik sağlık kaydı"dır. Çoğu sağlık kuruluşu, hasta bilgilerini kaydetmek ve saklamak için elektronik sistemler kullanır. Son yıllarda sağlık hizmetleri alanında, çeşitli elektronik kayıt biçimleri ciddi bir şekilde tartışılmakta, geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Sağlık kurumlarında kullanılabilir ve etkin sağlık sistemleri oluşturmak için sağlık bilişimi uzmanları ile beraber sağlık profesyonelleri ve akademisyenlere önemli görev düşmektedir (1,2).

Elektronik tıbbi kayıtlar, hastanın sağlık profili, davranışsal ve çevresel bilgileri dahil olmak üzere geleneksel sağlık kayıtlarında bulunan tüm bilgileri içerir. Ay'ın yapmış olduğu çalışmada Dünya Sağlık Örgütü tarafından derlenen "Elektronik Sağlık Kayıtları" kitabında elektronik tıbbi kayıtların içeriği bir kişinin tüm kişisel sağlık bilgilerini içeren ve tüm yaşamı boyunca sağlık hizmeti sağlayıcıları tarafından elektronik olarak kaydedilen bilgilere erişimi sağlamasının yanında acil sağlık hizmetleri de dahil olmak üzere, bir hastanın aldığı tüm ayakta ve yatarak tedavi hizmetlerini kapsamı şeklinde tanımlanmıştır (3,4).

Bilişim teknolojisinin hızla gelişmesi ile birlikte tüm sağlık hizmetlerinde önemli gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. Sağlık sektöründe hızla gelişen teknolojiler

ve yenilikler sağlık personeli için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bunun yanı sıra ise teknoloji ve sağlık alanlarında olan gelişmeler bağlamında, teknoloji ve sağlık sektörleri, birbirine daha da bağımlı bir hale gelmiştir. Sağlık tesislerinde artık hastalarla ilgili bilgiler kalem ve kâğıtla form ve belge doldurmak yerine elektronik kayıt sistemi üzerinden elektronik ortama aktarılarak kullanılmaktadır. Teknolojinin gelişmesi hastanın tıbbi geçmişine ilişkin bilgileri hasta, sağlık kurumu ve çalışanları, sosyal güvenlik kurumu/sigorta için çok önemli bir yapı haline getirmiştir. Ayrıca bu teknolojilerin gelişmesi para, emek, zaman ve diğer kaynak kullanımı açısından önemli faydalar sağlamaya başlamıştır. Elektronik tıbbi kayıtlarının tıp kurumlarının iç prosedürlerini iyileştirmesi, kâğıt tabanlı kayıt sorunlarını azaltması, sunulan sağlık hizmetinin kalitesini iyileştirmesi, hasta veri girişini kolaylaştırması, kalite kontrolünü iyileştirmesi ve maliyetleri düşürmesi gibi yararları olduğu söylenebilir (3, 4).

Elektronik kayıtların kullanım alanlarını çalışmalarında inceleyen Ay ve diğer araştırmacıların çalışmalarının sonuçlarında, hemşirelik becerileri, bakım maliyetleri, tıbbi ve cerrahi birim giderleri, hasta yatış süreleri, hastanın laboratuvar sonuçlarının hemşireler tarafından değerlendirilmesi gibi konularda da kullanıldığını ifade etmişlerdir (3-5).

Elektronik kayıt sistemleri, hemşirelik uygulamalarının hasta analiz sonuçları üzerindeki etkisini öngörmek için de kullanılmaktadır. Eriş, Kardaş Özdemir ile arkadaşlarının ve Haux'un yapmış oldukları çalışmada, elektronik sistemlerin bakım kalitesini artırdığını ve bunun sonucunda da sağlık hizmetinin kalitesini iyileştirmeye yönelik bir uygulama olduğunu ifade edilmiştir (5-7). Elektronik kayıtlar aynı zamanda sağlık sigortası kurumlarına, sağlık hizmeti sağlayıcılarına ve hastalara her zaman her yerden sağlık verilerine ve sağlık kaynaklarına doğrudan erişim sağlar. Hemşireler, hastalara doğrudan sağlık hizmeti sunan, hasta ihtiyaçlarını belirleyen, ihtiyaç duyulan hemşirelik bakımı, araç,gereç ve malzemelerin mevcudiyetini belirleyen en önemli ve en büyük sağlık ekiplerinden biridir dolayısıyla elektronik kayıt sistemlerinin de en önemli kullanıcılarıdır (8). Ayrıca hasta kayıtları hemşirelikte resmî belge olarak kabul edildiğinden ayrı bir önem taşımaktadır. Bu sistemlerle beraber hasta bakım planlarının oluşturulmasında hemşireler önemli avantajlara sahiptir. Bu konuda yapılan araştırmalar kapsamında elektronik kayıtların faydaları aşağıda yer almaktadır: (3-5)

- Bilgisayar ortamına uygun formları kullanarak hasta bakım planlarını standardize eder.
- Bir hastanın sağlık bakım planını yazma yükünü azaltır. Ayrıca hataları en aza indirir ve veri kaybını önler.
- Hasta bilgileri tek bir yerde toplanır ve zaman tasarrufu sağlar.

- Verilen sağlık hizmetlerinin doğru kayıt altına alınmasını ve fiyatlandırılmasını kolaylaştırır.
- Hemşirelerin klinikte hastalar hakkında kolayca karar vermesine yardımcı olmak için hasta verilerinin girilmesini sağlar.
- Tüm çalışanlar arasında bilgilerin doğru bir şekilde iletilmesine yardımcı olur.
- Elektronik olarak sisteme kaydedilen hasta bilgilerine sağlık kuruluşunun her yerinden erişim sağlanır.
- Hasta kayıtlarının doğru ve düzenli tutulmasını sağlar. Bu nedenle istatistiksel değerlendirme ve araştırmalar için veri tabanı oluşturur.

Bahsedilen birçok avantajı olmasının yanında hemşirelik alanında elektronik sistemlerin geliştirilmesinde çeşitli sorunlar yaşanmaktadır (9). Bu sorunları Erdemir ve arkadaşları yapmış oldukları çalışmada, bilgi teknolojisini kullanırken utangaçlık, genel bilgisayar kullanımının düşük olması, hemşirelik eğitimi veren okullarda farklı düzeylerde bilişim eğitimi verilmesiyle beraber temel bilgi sistemleri konularına yeterince yer verilmemesi ve hemşirelikte ortak dil eksikliği olarak belirtmişlerdir(10).

Sağlık Bilişimi

Sağlık alanında bilgisayarlar ilk olarak 1960'lı yıllarda birkaç hastanede hasta faturalama ve tıbbi istatistik gibi belirli alanlarda kullanılmaya başlanmış ve teknoloji geliştikçe kapsamı genişlemeye devam etmiştir. Geniş anlamda sağlık bilişimi, bilgi teknolojilerini insanoğlunun en doğal sağlık hizmeti ihtiyaçlarına uygulamak ve bu teknolojilerin en etkin kullanımını uygulamada gerçekleştirmektir. Günümüzde sağlık bilgi teknolojisi, sağlık ekip üyesi eğitiminden tıbbi müdahaleye kadar birçok alanda kullanılmaktadır (11,12).

Türkiye'nin Ulusal Sağlık Bilgi Sistemi ilk olarak 2003 yılında Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın uygulanmasıyla hayata geçirilmiştir. Ulusal Sağlık Bilgi Sistemi, elektronik tıbbi kayıtların kolay ve verimli bir şekilde aktarılması için ulusal bir altyapı sağlar. Elektronik hasta kayıtlarının temel işlevleri, tedavi emirleri, kapalı döngü tedavi ve ilaç uygulama kayıtları, klinik karar destek sistemleri, görüntü arşivleme ve iletişim sistemleri, laboratuvar bilgi sistemleri ve elektronik ilaç kayıtlarıdır (13). Hastane Bilgi Yönetim Sistemi (HIMS), bu işlevleri klinik ve idari süreçler için gereken ek modüllerle birleştirir. Amerika Birleşik Devletleri, Missouri'de Mercy Virtual Care Center adında uzaktan teşhis ve tedavi sağlayan yataksız bir hastaneyle dünyada bir ilke imza attı. Dünyadaki trendleri yakından takip eden Türkiye, sağlık reformu kapsamında 2013 yılında ilk defa Ankara Gazi Mustafa Kemal Devlet Hastanesi'nde "dijital hastane" uygulamalarına başladı (13). Sağlık Bakanlığı Stratejik Planı 2013-2017'nin hedefleri doğrultusunda Sağlık Bilgi ve Yönetim Sistemleri Derneği (HIMSS) (14) ve EMRAM ile işbirliği anlaşması imzalamıştır (15). 2018

yılında "dijital kalite kontrol sistemi", "e-reçete", "dijital kağıtsız acil" uygulamaları, 2019 yılı ortalarında 'Dijital Arşiv', 'Hasta Takip Süreci', 'Personel Güvenliği' ve 'Bebek Güvenliği' sistemleri, 2020 yılı başında da "dijital anne sütü doğrulama", "dijital kan transfüzyonu" ve "yoğun bakım bilgi yönetim sistemi" gibi uygulamalar kullanılmaya başlandı (16). Ayrıca 2015 yılında geliştirilen e-nabız Kişisel Sağlık Sistemi uygulaması, Birleşmiş Milletler Bilgi Toplumu Dünya Zirvesi'nde sunulan World Summit Awards 2016'da en iyi sağlık uygulaması seçilmiştir (17). Tüm bu gelişmeler yaşanırken hepimizin hayatını etkisi altına alan Covid-19 pandemisi de sağlığın ve dijitalleşmenin önemini bir kez daha vurgulamıştır (18).

Sağlık bilişiminin birincil paydaşları sağlık çalışanları, tıbbi uzmanlığa sahip profesyoneller, sağlık kurum ve kuruluşlarının yöneticileri, sağlık hizmeti kullanıcıları (hastalar) ve aileleri ve sağlık hizmeti sunucularıdır (19,20).

Hemşirelikte Bilişim Uygulamaları

Hemşirelik bilişimi terimi olarak ilk kez 1980 yılında literatüre girmiştir. Hemşirelik bilişimi 1992 yılında ANA tarafından mesleki bir alan olarak tanımlanmış, 1994 yılında mesleki alanın tanımı ve kapsamı belirlenmiş ve 1995 yılında standartları yayınlanmıştır. Amerikan Hemşireler Derneği (American Nurses Association, ANA) tarafından tanımlanan hemşirelik bilişimi; hemşirelik hizmetleri sağlamak ve hemşirelik uygulamalarını desteklemek için hemşirelikle ilgili verileri ve bilgileri işlemek ve yönetmek için bilgisayar, bilgi ve hemşirelik bilimini uygulama mesleğidir. Hemşirelik bilişimi yıllar içinde farklı kaynaklara göre farklı tanımlanmıştır. Bunlardan bazıları "hemşirelik hizmetleri alanında bilgisayar uygulamaları", "hemşirelik işlevlerinin gerçekleştirilmesinde bilgi teknolojisinin uygulanması", "hemşirelik planlamasından değerlendirmeye kadar çeşitli alanlarda bilgisayar bilimi, bilgi bilimi" ve "hemşirelik biliminin birlikte kullanılması" gibi tanımlardır (19-21).

Hemşirelik bilişiminde uygulama standartları, hemşirelik sürecinin çeşitli aşamaları dikkate alınarak geliştirilmiştir. Bu standartlar; durum belirleme, hasta ile ilgili sorunların tanımlanması, sonuçların tanımlanması, hemşirelik girişimlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi, eğitsel ve mesleki değerlendirme gibi hemşirelik sürecinin unsurlarını içerir. Hemşirelik bilgi sistemleri, hasta bakımı, veri toplama, yönetim ve iletişim sağlayarak halk sağlığını destekleme ve iyileştirme potansiyeline sahiptir. Aynı zamanda, hemşirenin tıbbi kayıtlara katkısını görünür kılmakta ve hemşirenin karar verme sürecini desteklemektedir (10,22,23).

Teknoloji ile entegre olabilmek için hemşirelerin bilgisayar bilimi becerilerine sahip olması beklenmektedir. Bilişim becerileri; temel bilgisayar bilimi, bilgi okuryazarlığı ve bilgi yönetimini içerir. Hemşirelerin bilişim becerilerini geliştirmek için çoğu ülke lisans ve lisansüstü programlarında hemşirelik bilişimi eğitimi vermektedir. Bazı ülkeler sertifikasyon programları düzenlemiştir. Çeşitli sağlık kuruluşları da bu eğitim kurslarını desteklemektedir Türkiye'de lisans düzeyinde hemşirelik bilişimi dersi bulunmaktadır. Yüksek lisans ve doktora programlarında hemşirelik bilişimine özgü programlar bulunmamakla birlikte hemşirelik bilişimi dersleri içeren yüksek lisans ve doktora programları bulunmaktadır. Sağlık bilişimi yüksek lisans programlarında bulunan hemşirelik bilişimi dersleriyle hemşirelerin bilişim becerileri gelişmekte ve bazı hastanelerde Bilişim Hemşiresi kadroları oluşmaya başlamıştır (20,24).

Hemşirelik Bilişiminde Elektronik Kayıt Sistemleri

Bilgi çağında bilim ve teknolojinin gelişmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağlık alanında uygulanmasını hızlandırmış, hemşirelik bilişimi ve hastane bilgi yönetim sistemlerini gündeme getirmiştir. Bunun başlıca nedenleri. verimliliği artırmak. maliyetleri düşürmek. hizmet kalitesini yükseltmek, rekabet avantajı sağlamak ve karlılığı artırmaktır. Hemşirelik bilişimi ve hastane bilgi yönetim sistemleri, bakım planı uygulama ve değerlendirme, hasta eğitim kayıtları ve takibi, hasta nakli, hastanın yaşamsal bulguları, ilaç istemleri ve ilaç uygulamalarına olanak sağlamaktadır (25,26).

Sağlık hizmetlerinde bilgisayar kullanımının yaygınlaşması nedeniyle bilgisayarların sağlık sektörü üzerindeki etkisi giderek artmaktadır. Hasta bakımı, yatış, transfer ve taburculuğa kadar birçok alanda bilgisayarlarla çeşitli uygulamalar geliştirilebilir. Hemşirelerin birincil sorumluluğu hasta bakımı olmakla birlikte hasta ile ilgili verileri kaydetmek, bakım ve uygulamaları belgelemek gibi nedenlerle bilgisayar kullanmak zorundadırlar. Amerika Birleşik Devletleri 1974 yılında hemşirelik bilişimi araştırmaları yapmaya başlamıştır. Graves ve Corcoran, hemşirelik bilişimini "bakım sağlamak ve hemşirelik uygulamalarını desteklemek için hemşirelik verilerinin ve bilgilerinin işlenmesine ve yönetilmesine yardımcı olan bilgisayar bilimi, bilgi bilimi ve hemşirelik biliminin birleşimi" olarak tanımlamıştır(27-29).

Hemşirelik bilişimi, yukarıda belirtildiği üzere birçok farklı amaç için hemşireler tarafından kullanılır. Hemşirelik bakım planlanmasında bilgisayar kullanımının yararları açıktır. Bu sistemin yararları şu şekilde sıralanabilir: (3,27,30,31).

- Bakım planlarını ve bunlarla ilgili evrakları yazmak için harcanan süre azaltılmıştır. Hastaya ayrılan süreyi arttırır.
- El yazısı kayıtlardaki olası hataları en aza indirir, veri kaybını önler.
- Gözlem kılavuzları sağlayarak bir öğrenme aracı olarak kullanılır.
- Gözlemlerin güvenilirliğini ve doğruluğunu arttırır. Hataları ve eksiklikleri azaltır. Bu nedenle bakım kalitesini arttırır.
- Hasta ile ilgili veri ve planların kayıt altına alınmasını ve saklanmasını sağladığı için istatistiksel değerlendirme ve araştırma için veri oluşturur.
- Hasta kayıtlarının düzenli ve kolayca erişilebilir olduğundan emin olunur, sonuç olarak hemşireler hastalar için daha kapsamlı bakım planları hazırlayabilirler.
- Hasta kayıtlarının düzenli olarak açık ve öz bir şekilde tutulmasını sağlarken, aynı zamanda veri tabanı oluşturmaktadır. Bu kayıtlar aynı zamanda hemşireleri koruyan, hemşirelerin sorumluluklarını artıran yasal belgelerdir.
- Sunulan sağlık hizmetlerinde bireylerin ve diğer sağlık disiplinlerinin aktif olarak yer almasını sağlar.
- Eksiksiz bakım ve uygulama kayıtları sağlar.
- Hemşireler arasında geliştirilmiş yazılı iletişim sağlar.
- Hemşirelerin hastalara verilen bakımı daha objektif bir şekilde değerlendirmesine izin verir.
- Klinik karar vermeyi kolaylaştırır. Hasta verilerini girerek sorunun ne olduğunu söyleyebilir.
- Standartlaştırılmış bakım planı yapar. Bilgisayar ortamı için uygun bakım programını kullanarak bir bakım programı oluşturur.
- Zorunlu hatırlatmalar nedeniyle artan gözlem sayısı bakım kalitesini arttırır (3,27,30,31).

Yapılan çalışmaların sonuçlarında ülkemizde hemşirelerin çoğunluğu, çalıştıkları hastanedeki mevcut otomasyon sistemindeki işlemlerden haberdar olduklarını ve öncelikli olarak hasta laboratuvar test sonuçlarını izlemek, malzeme giriş çıkışlarını izlemek ve kayıt altına almak için kullandıklarını belirtmişlerdir (3,32). Bunların yanı sıra hemşireler, günlük klinik uygulamalarında bilgisayar kullanmak zorunda kaldıklarını bildirmişlerdir, bu klinik uygulamalarda kullanılan hemşirelik süreci, hasta bakımı için temel bakımın planlanması ve uygulanmasını içerir. Hemşirelik sürecinin başarılı olarak kullanılması amacı ile beraber, düşünce süreçlerinin ve aynı zamanda çevre şartlarının yansıtıldığı bilgisayar destekli dokümantasyon sistemlerinin geliştirilmesi gerektiği, yapılan araştırmalar sonucunda ortaya konmuştur (30,33,34).

Hemşirelik alanına ait olan bilgisayar programları incelendiğinde, yurt dışında yapılmış olan bu programların Türkiye'nin sağlık sistemine, yasal düzenlemelerine, dil yapısına ve kültürel yapısına uygun olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda ise Türkiye'de yazılan hazır

paket programlar ile beraber yazılım ve donanım bilgileri de bilgisayar okuryazarlığı yapan ya da hemşirelik ile ilgili bilgisi olmayan kişiler tarafından yazıldığından dolayı ihtiyaçları karşılamamakta ve hasta kayıtlarındaki profesyonel performansı yansıtamamaktadır (3,32,35). Gelişmiş hastane otomasyonu, hastane büyüklüğü, işlem yoğunluğu ve uzmanlık alanı ile orantılı teknolojiler içermeli ve bu teknolojiyi sunan firmalar seçilmelidir. Hasta bakımı, hastayla ilgili değişiklikleri yansıtma esnekliği, kullanım kolaylığı ve bilgilerin saklanması ve denetlenmesinde güvenilirlik sağlanmasının yanında kullanılacak sistem, hasta bakımında hemşirelere rehberlik edebilecek, hasta bakımının kalitesini iyileştirebilecek, performans ve karar verme ile ilgili idari kararlarda yardımcı olabilecek standart bakım planı değerlendirmeleri dahil olmak üzere hasta bakımı ve bakım sonuçlarının ayrıntılı dokümantasyonunu sağlamak üzerine yapılandırılmalıdır (3,20,35).

SONUÇ

Hemşirelerin bilgi teknolojilerini kullanmaya hazır olmaları, hemşirelik bilişiminin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Yapılan literatür araştırmaları kapsamında genel olarak hemşirelerin hemşirelik eğitiminde aldıkları bilgisayar eğitiminin yetersiz olduğu; dolayısıyla işbaşı eğitim programlarında teknoloji kullanım etkinliğini artırmaya yönelik programların uygulanması gerektiği ve gelişen teknolojinin de kendilerine yeni roller yüklediğinin farkında olarak, hemşirelik süreci ile ilgili yazılım programlarının geliştirilmesi gerektiği ve bu yazılımları geliştirirken hemşirelerden oluşan bir grubun da uygulamaya dahil olması gerektiği görülmüştür. Hemşirelerin, elektronik kayıt sistemlerini kullanırken sağlanan bakım kalitesinde ve hastaların yaşam kalitesinde iyileşmeler bildirdikleri yapılmış olan araştırmalarda ortaya konmuştur.

Elektronik sağlık kayıtlarının hemşireler tarafından hazırlanan yazılım programlarıyla hasta bakımına entegre edilmesi, özellikle hastanelerde bakım kalitesinin artırılmasında etkili olacaktır. Bunun için de aşağıdaki öneriler göz önünde bulundurulmalıdır:

- Bilgi ve kayıt sistemleri konu alanı uzmanları tarafından etkin bir şekilde geliştirilmelidir,
- Hastaneler, hizmet içi eğitim kapsamında işe alınan hemşirelere, hastanenin kullandığı elektronik kayıt sistemi hakkında işbaşı eğitimi vermelidir,
- Hastanelerde hemşirelerin hasta takibi yaptığı sistemler ile ilgili araştırmalar yapılırken hemşirelere danışılmalı ve araştırmalar hemşirelerin ihtiyaçlarına göre elektronik kayıtların içeriğine odaklanmalıdır,
- Hemşireler uluslararası ve yerel sağlık alanındaki gelişmeleri takip etmeye ve sosyal ağlarda bilgi paylaşmaya teşvik edilmelidir,
- Hemşireler bilgi teknolojileri ve sağlık bilgi uygulamaları konusunda güncel hizmet içi eğitimlerle desteklenmelidir,
- Tüm hemşirelik öğrencilerine eğitimleri süresince hemşirelik bilişimi dersleri verilmeli ve lisansüstü programlarla desteklenmelidir.
- Hemşirelik uygulamalarının mobil cihazlarla entegrasyonu önerilmelidir,
- Sağlık kurumlarının hemşirelik ile ilgili kullandığı elektronik kayıt sistemleri, hemşirelik bakımı uygulamalarını kayıt altına almalı, aynı zamanda hemşirelik tanıları ve girişimleri standardize edilmiş olup ortak dil kullanılmalı ve kanıta dayalı veriler olarak arşivlenmesini sağlamalıdır.

Çıkar Çatışması

Derleme makalesinin oluşturulma sürecinde yayın etiği ilkelerine uyulmuş olup araştırmacılar arasında çalışmaya bağlı olarak bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Yazar Katkıları

Fikir: NG; Denetleme: NE, ST; Literatür tarama: NG; Makale yazma: NG; Analiz ve Yorum: NE, ST, NG; Eleştirel inceleme: NE, ST

KAYNAKÇA

1. Ömürbek N, Gül AF. Sağlık Bilişim Sistemlerinin Uygulanmasına İlişkin Bir Araştırma: İzmir Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2009; 19 (5): 211-232.
2. Uslu D, Toygar ŞA, Mansur F. Hastane bilgi yönetim sisteminin kullanılabilirliğini belirlemeye yönelik bir araştırma. Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, 2016; 2 (3): 45-57.
3. Ay F. Uluslararası elektronik hasta kayıt sistemleri, hemşirelik uygulamaları ve bilgisayar ilişkisi. Gülhane Tıp Dergisi, 2009; 51: 131-136.
4. Top M, Yılmaz A, Gider Ö. Electronic medical records (EMR) and nurses in Turkish Hospitals. Syst Pract Action Res 2013; 26:281-97.
5. Haux, R., 2006, Health information systems—past, present, future, International Journal Of Medical Informatics, 75(33), 268-281.
6. Aldemir D, Yiğit E. Mekân, Dijital Hastane ve Hekimlik Mesleği. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 2023; 22 (1): 46-65.
7. Eriş H. Hemşirelerin Hastanelerde Kullandıkları Elektronik Tıbbi Kayıtlar Hakkındaki Görüşleri: Şanlıurfa Örneği. Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 2016; 3 (3): 93-99.
8. Kardeş Özdemir F, Karakaya G. Hemşirelerin bilgisayar ve bilişim teknolojisini kullanma durumları, Tepecik Eğit. ve Araşt. Hast. Dergisi, 2017; 27(2): 126-130
9. Ülke R, Atilla EA. Sağlık Hizmetlerinde Bilişim Sistemleri ve E-Sağlık: Ankara İli Örneği. Gazi İktisat ve İşletme Dergisi, 2020; 6 (1): 86-100.
10. Erdemir F, Hanoğlu Z, Akman A. Hemşirelerin Bilgisayar ve İnternet Kullanma Durumu ve Hemşirelikte Bilgisayar Kullanımının Değerine İlişkin Görüşleri, 2. Ulusal Tıp Bilişimi Kongresi/Medical Informatics, Türkiye, 2005.
11. Burçin Kırkbir İ, Kurt T. Hemşirelik Bilişimi ve Karar Verme Sürecinde Klinik Karar Destek Sistemlerinin Önemi. Hemşirelik Bilimi Dergisi, 2020; 3 (3): 28-31.
12. Yorgancıoğlu Tarcan G, Çelik Y. Hastane Yöneticilerinin Sağlık Bilgi Teknolojilerine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Bireysel Faktörlerin Belirlenmesi. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 2016; 19 (1): 35-55.
13. Kılıç T. (2016). Digital hospital ; an example of best practice. International Journal of Health Science Research and Policy. Volume 1 Issue 2
14. TC. Sağlık Bakanlığı. Dijital Hastane, HİMMS. Erişim adresi: <https://dijitalhastane.saglik.gov.tr/TR,4871/himss-health-care-information-and-management-system-s-society---saglik-bilgi-ve-yonetim-sistemleri-toplulugu.html>; [Erişim Tarihi:30.03.2023]
15. TC. Sağlık Bakanlığı, Dijital Hastane, EMRAM. Erişim adresi: <https://dijitalhastane.saglik.gov.tr/TR,4872/electronic-medical-record-adoption-model-emram.html>; [Erişim Tarihi:30.03.2023]
16. TC. Sağlık Bakanlığı Bahçelievler Devlet Hastanesi Himss-Emram. Erişim adresi : <https://bahcelievlerdh.saglik.gov.tr/TR-532951/himss-emram.html>; [Erişim Tarihi:31.03.2023]
17. TC. Sağlık Bakanlığı e- nabız uygulaması ödül. Erişim adresi: <https://sbsgm.saglik.gov.tr/TR-21525/saglik-bakanligi-etrdan-2-yilda-4-odul-aldi.html> ; [Erişim Tarihi:31.03.2023]
18. Awad A, Trenfield, SJ, Pollard TD, Ong JJ, Elbadawi M, McCoubrey LE, Goyanes A, Gaisford S, Basit AW, (2021). Connected healthcare: Improving patient care using digital health Technologies, Advanced Drug Delivery Reviews 178.
19. Zlabek JA, Wickus JW, Mathiason MA. Early cost and safety benefits of an inpatient electronic health record. JAMIA, 2011; 18(2): 169-172.

20. Mutluay E, Özdemir L. Sağlık Bilişim Sistemleri Kapsamında Hemşirelik Bilişiminin Kullanımı, F.N. Hem. Dergisi, 2014; 22(3): 180-186.
21. American Nurses Association, 2015, Nursing: Scope and Standards of Practice, 2nd ed, Silver Spring MD: Nursesbooks.org.
22. Çakırlar A. ve Mendi B. Hemşirelerin elektronik sağlık kaydı ve bilişim uygulamaları kapsamındaki bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi, 2016; 2 (1): 32-39
23. Yılmaz AA, Özdemir L. Development and implementation of the clinical decision support system for patients with cancer and nurses; experiences regarding the system. International Journal of Nursing Knowledge, 2015; 28(1): 4-12.
24. Medipol Üniversitesi Sağlık Bilişimi Tezli Yüksek Lisans Programı. Erişim adresi: <https://www.medipol.edu.tr/akademik/enstituler/saglik-bilimleri-enstitusu/yuksek-lisans-programlari/saglik-bilisiimi-tezli> ; [Erişim Tarihi:01.04.2023]
25. Özkul Özel H, Özdemir Ürkmez D, Demiray S, Cebeci Z. Hemşirelik Bilişimi ve Hastane Bilgi Yönetimi Sistemi. Okmeydanı Tıp Dergisi, 2014; 30(3): 158-160.
26. Göktuna G, Gürol Arslan G, Özden D. Türkiye'de Hemşirelik Bilişimi Üzerine Yapılan Araştırmalar: Bir Literatür İncelemesi, Medical Sciences (NWSAMS), 2020; 15(4): 99-110.
27. Köse A. Hemşirelerin Bilgisayar Kullanım Durumlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Ampirik Çalışma – Trabzon İli Örneği. Bilişim Teknolojileri Dergisi, 2012; 5 (1): 37-43.
28. Graves JR, Corcoran S. The study of nursing informatics. Image J Nurs Sch. 1989 Winter;21(4):227-31.
29. Uysal H, Yıldız M, Dinçer M, Eybek Z. Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgisayar ve Bilişim Teknolojileri Hakkındaki Farkındalıklarının Değerlendirilmesi. G.O.P. Taksim E.A.H. JAREN 2017; 3(3): 153-162.
30. Aydın N. Klinik Karar Destek Sistemleri ve Hemşirelikte Kullanımı. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 2011; 8(3): 59-63.
31. Sparks, S., Taylor, C. M., 2005, The Nursing Process. 9 th ed. Sparks and Taylor's Nursing Diagnosis Reference Manual; p.2-19.
32. Seçginli S, Erdoğan S, Monsen K. Attidues of health professionals towards electronic health recording in primary health care settings: A Questionnaire Survey. Inform Health Soc Care, 2014; 39(1): 15-32
33. Moody LE, Slocumb E, Berg B, Jackson D. Electronic health records documentation in nursing: Nurses' perceptions, attitudes, and preferences. Comput Inform Nurs, 2004; 22(6): 337-344
34. Konukbay D, Efe M, Yıldız D. Teknolojinin Hemşirelik Mesleğine Yansımaları: Sistemik Derleme. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi, 2020; 2 (3): 175-182.
35. Tiryaki Ö, Zengin H, Çınar N. Pediatri Hemşirelerin Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutumları: Sakarya Örneği. Journal of Human Rhythm, 2018; 4(3): 158-164.